Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 6. 2000, sp. zn. 3 Torz 1/2000

Číslo: 15a/2001

Právní věta:

Trestní řád ani žádný jiný právní předpis nestanoví lhůtu, ve které ustanovený obhájce může nejpozději uplatnit vůči státu svůj procesní nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů (§ 151 odst. 2, 3 tr. ř).

Proto až do doby, než je k návrhu obhájce rozhodnuto o uplatněném nároku, nemůže dojít k jeho promlčení ani ve smyslu § 100 a násl. obč. zák.

Soud: Vrchní soud v Olomouci

Datum rozhodnutí: 13.06.2000

Spisová značka: 3 Torz 1/2000

Číslo rozhodnutí: 15a

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Odměna obhájce

Předpisy: 141/1961 Sb. § 151 odst. 2
3 40/1964 Sb. § 100 a násl.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Olomouci zrušil k stížnosti obhájce JUDr. R. M. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 5. 2000 sp. zn. Rt 132/93 a soudu prvního stupně uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 9. 5. 2000 sp. zn. Rt 132/93 tento soud rozhodl tak, že podle § 151 odst. 2 tr. ř. zamítl návrh obhájce JUDr. R. M. na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů. Své rozhodnutí opřel o zjištění, že obhájce sice poskytl právní pomoc v rozsahu dvou úkonů, za kterou požadoval proplatit částku 1260 Kč, avšak s ohledem na to, že jeho nárok je již promlčen, mu jej nemohl přiznat.

Proti uvedenému usnesení podal obhájce JUDr. R. M. ve lhůtě uvedené v ustanovení § 143 odst. 1 tr. ř. stížnost, v níž namítl, že právo obhájce na náhradu nákladů trestního řízení proti státu je institutem trestního procesního práva a že tento speciální právní předpis žádné ustanovení o promlčení nemá, tedy zejména neupravuje promlčení uvedeného nároku. V dané situaci je sporné, zda lze aplikovat ustanovení občanského zákoníku o promlčecí lhůtě, neboť nárok obhájce není

občanskoprávním vztahem. Rovněž tak namítá, že případným promlčením práva toto právo nezaniká a že se k němu přihlédne jen k námitce dlužníka. V daném případě však nebyla námitka promlčení vznesena a jestliže ustanovení § 151 odst. 2 tr. ř. zakládá nárok obhájce vůči státu, musela by námitka promlčení být relevantně vznesena orgánem, který má v této souvislosti právo za Českou republiku vystupovat. Tímto orgánem však není soud či jiný orgán činný v trestním řízení, který o odměně rozhoduje ve smyslu § 151 odst. 3 tr. ř. Stěžovatel v závěru navrhl, aby odvolací soud napadené usnesení zrušil a přiznal mu odměnu ve výši 1260 Kč.

Na základě podané stížnosti přezkoumal Vrchní soud v Olomouci správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení napadenému usnesení předcházející, a shledal stížnost důvodnou.

Především je třeba uvést, že podle názoru Vrchního soudu v Olomouci je vztah obhájce a státu, založený opatřením soudu o ustanovení obhájce v trestním řízení, vztahem sui generis, kdy stát nevystupuje v roli klienta. Tento zvláštní vztah je upraven zákonem č. 141/1961 Sb. (trestní řád) a z uvedeného důvodu na něj nelze aplikovat ustanovení § 1 odst. 2 zák. č. 40/1964 Sb. (občanský zákoník). Je sice pravda, že nárok obhájce na odměnu a náklady obhajoby je majetkovým právem, nicméně je nutno vzít v úvahu, že základní zásadou občanského zákoníku zakotvenou v ustanovení § 2 odst. 2 je zásada rovného postavení účastníků. V daném případě však vztah obhájce a soudu v trestním řízení rovnoprávný není a nelze tedy ani dovodit, že soud je v tomto řízení v postavení dlužníka (jako zástupce státu). Výše uvedené skutečnosti mají za následek mimo jiné i to, že na nárok obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů podle § 151 odst. 2 tr. ř. nelze aplikovat ustanovení § 100 a násl. obč. zák. stran promlčení. Účelovost konstrukce soudu prvního stupně ohledně aplikace institutu promlčení je zřejmá již z toho, že na promlčecí lhůtu tří roků (tedy promlčecí dobu zakotvenou v § 101 obč. zák.) současně vztahuje i ustanovení § 60 odst. 1 tr. ř. ohledně počátku běhu této lhůty.

Trestní řád přitom upravuje výlučně postup orgánů činných v trestním řízení a tento speciální právní předpis žádné ustanovení o promlčení nároku obhájce (který v § 151 odst. 2 tr. ř. upravuje) nemá. Nelze rovněž přehlédnout samotnou konstrukci institutu promlčení, jak je tento upraven ve zmíněném ustanovení § 100 obč. zák. Podle tohoto ustanovení se právo promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené, a k promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat. V daném případě však je nutno konstatovat, že soud prvního stupně, který rozhoduje v trestním řízení podle § 151 odst. 3 tr. ř., není v postavení dlužníka a není ani oprávněn námitku promlčení ve věci, kde sám rozhoduje, vznášet.

Dále je třeba uvést, že z dikce ustanovení § 151 odst. 2 tr. ř. nevyplývá, že právní nárok obhájce, který byl obviněnému ustanoven, vzniká až rozhodnutím soudu podle ustanovení § 151 odst. 3 tr. ř. (tedy rozhodnutím o výši odměny a hotových výdajů), nýbrž toto ustanovení je třeba vyložit tak, že tento nárok obhájce na odměnu vzniká již okamžikem poskytnutí právní pomoci. V důsledku toho pak podle ustanovení § 151 odst. 3 tr. ř. nerozhoduje soud o tom, zda obhájce má či nemá nárok na odměnu za poskytnutou právní pomoc, ale rozhoduje toliko o rozsahu poskytnuté právní pomoci a v závislosti na tom pak o výši odměny a náhradě hotových výdajů. Přitom ani nepřezkoumává kvalitu úkonů poskytnuté právní pomoci, nýbrž toliko správnost účtování úkonů právní pomoci.

Vrchní soud v Olomouci tedy uzavírá, že na práva a povinnosti vyplývající ze vztahu ustanoveného obhájce a soudu nelze aplikovat ustanovení občanského zákoníku, a proto mimo jiné soud nemůže ani zamítnout návrh obhájce na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů z důvodu promlčení nároku obhájce.